

POSTANOWIENIE

25 lipca 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Mariusz Łodko

na posiedzeniu niejawnym 25 lipca 2024 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa P. B. i I. B.
przeciwko Bankowi spółce akcyjnej w W.
o zapłatę i ustalenie,
na skutek skargi kasacyjnej Banku spółki akcyjnej w W.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku
z 17 listopada 2022 r., V ACa 930/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od Banku spółki akcyjnej w W. na rzecz P. B. i I. B.
po 1 350 złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania
kasacyjnego wraz z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych
za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia
pозwanej odpisu niniejszego postanowienia.**

UZASADNIENIE

Pozwany – Bank spółka akcyjna w W. wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 17 listopada 2022 r. Wniosek o jej przyjęcie do rozpoznania uzasadnił wystąpieniem istotnych zagadnień prawnych (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.): 1) czy dokonując oceny spełnienia przesłanek z art. 385¹ § 1 k.c. – kształtowania praw i obowiązków konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszający jego interesy – należy brać pod uwagę fakt

negocjowania przez konsumentów kursu, po którym zostało ustalone saldo kredytu indeksowanego we CHF, a w konsekwencji brak zastosowania postanowienia odsyłającego do kursu kupna z tabeli kursów banku? Tym samym, czy jeżeli konsument negocjował kurs według, którego określono zadłużenie we CHF i jego praw oraz obowiązków nie kształtowało postanowienie odsyłające do kursu kupna z tabeli kursów banku, to czy można uznać, że takie postanowienie narusza w sposób rażący interesy konsumenta?; 2) czy dokonując oceny jednoznaczności postanowień określających główne świadczenia stron, zgodnie z art. 385¹ § 1 k.c., należy brać pod uwagę powszechne zasady i standardy informowania konsumentów o ich prawach i obowiązkach, które obowiązywały w chwili zawarcia umowy?; 3) czy można nakładać na bank sankcję za niedopełnienie obowiązków informacyjnych, które nie wynikały z przepisów obowiązujących w dacie ich realizacji, a pojawiły się wraz z orzecznictwem TSUE wydanym po 2011 r.? Czy skoro warunkiem skuteczności wyrażenia zgody przez konsumenta na sanowanie niedozwolonych postanowień umownych, jest wyczerpujące poinformowanie go o konsekwencjach prawnych, jakie może pociągnąć za sobą definitywna nieskuteczność (nieważność) tego postanowienia, to należy przyjąć, że ten sam warunek musi być spełniony dla skuteczności odmowy wyrażenia zgody przez konsumenta na sanowanie niedozwolonych postanowień umownych albo upływu czasu na jego złożenie?; 4) czy w razie uznania (przy założeniu, że umowa stanowi umowę kredytu indeksowanego, udzielonego w walucie obcej), że postanowienia umowy odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowią niedozwolone postanowienia umowne i nie wiążą konsumenta, możliwe jest przyjęcie, że taką umowę należy utrzymać w mocy z uwagi na fakt, iż z jej postanowień *ab initio* wynikała możliwość jej realizacji w walucie CHF?; 5) czy w razie uznania (przy założeniu, że umowa stanowi umowę kredytu indeksowanego, udzielonego w walucie obcej), że postanowienia umowy odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowią niedozwolone postanowienia umowne i nie wiążą konsumenta, możliwe jest przyjęcie, że taką umowę należy utrzymać w mocy z uwagi na fakt, iż umowa została zawarta 20 maja 2011 r., a zatem już po wejściu w życie nowelizacji art. 358 § 2 k.c., przewidującego zasadę, iż do przeliczeń walutowych stosowany jest kurs średni NBP?; 6) czy w razie uznania (przy

założeniu, że według Sądu Apelacyjnego umowa stanowi umowę kredytu złotówkowego udzielonego w PLN), że postanowienia umowy kredytu indeksowanego odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowią niedozwolone postanowienia umowne i nie wiążą konsumenta, możliwe jest przyjęcie, że taką umowę należy utrzymać w mocy z uwagi na fakt, iż umowa może być dalej wykonywana jako kredyt w PLN z oprocentowaniem ustalonym na podstawie stawki bazowej WIBOR i marży banku, bowiem z treści postanowień umowy wprost wynika, że w przypadku tej konkretnej umowy, strony ustaliły zasady jej wykonywania, w tym oprocentowanie, zarówno dla kredytu we CHF, jak i dla kredytu w PLN?

Skarżąca powołała się także na potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.: 1) czy możliwe jest wykorzystanie instytucji prawa zatrzymania określonej w art. 497 w zw. z art. 496 k.c. do rozliczeń restytucyjnych przy nieważnej umowie kredytu i będącego tego konsekwencją obowiązku zwrotu wzajemnych świadczeń?; 2) czy dopuszczalne jest zastosowanie rozwiązania przewidującego możliwość dalszego wykonywania umowy kredytu w walucie PLN, ale z zastosowaniem stawki referencyjnej właściwej dla kredytów walutowych, a więc utrzymania umowy po wyeliminowaniu z niej niedozwolonych klauzul, z jednoczesnym zastosowaniem oprocentowania kredytu stawką LIBOR + marża?; 3) czy dopuszczalne jest wykonywanie umowy kredytu, jako umowy kredytu złotowego oprocentowanego przy zastosowaniu stawki referencyjnej WIBOR i marży, w przypadku gdy możliwość zastosowania takiej stawki, wynika wprost z zawartej przez strony umowy?

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powodowie wnieśli o wydanie postanowienia odmawiającego przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania oraz o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) to zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. Powinno być ono przede wszystkim sformułowane w oparciu

o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (zob. postanowienie SN z 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01), a jednocześnie być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumpcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (zob. postanowienia SN: z 15 października 2002 r., III CZP 66/02; z 22 października 2002 r., III CZP 64/02, i z 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08). Konieczne jest przytoczenie argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Skarżący powinien nie tylko wskazać przepis prawa (materialnego lub procesowego), którego dotyczy zagadnienie, ale także przedstawić pogłębioną argumentację prawną w celu wykazania, że zagadnienie jest istotne, a jego rozstrzygnięcie ma znaczenie dla merytorycznego rozstrzygnięcia w jego sprawie (zob. m.in. postanowienia SN: z 23 sierpnia 2007 r., I UK 134/07, i z 9 lutego 2011 r., III SK 41/10).

Analiza skargi kasacyjnej prowadzi do wniosku, że powyższa przesłanka nie została spełniona. Przedstawione przez skarżącego w ramach tej przyczyny kasacyjnej wątpliwości związane z wykładnią prawa oraz inne ujawnione problemy interpretacyjne nie są nowe. Sąd Najwyższy wyraził już w tym zakresie wielokrotnie swoje stanowisko (zob. uchwałę całej Izby Cywilnej SN z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22; wyroki SN: z 5 kwietnia 2023 r., II CSKP 1075/22; z 31 marca 2023 r., II CSKP 775/22; z 19 maja 2022 r., II CSKP 985/22; z 17 marca 2022 r., II CSKP 474/22; z 17 marca 2022 r., II CSKP 474/22; z 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22; z 8 listopada 2022 r., II CSKP 1153/22; z 27 lipca 2021 r., V CSKP 49/21). Skarżący nie wykazał, że zachodzą okoliczności uzasadniające zmianę tych poglądów, zatem brak jest interesu publicznego w przyjęciu skargi kasacyjnej do merytorycznego rozpoznania.

W uchwale całej Izby Cywilnej z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22, mającej moc zasady prawnej, Sąd Najwyższy przyjął, że w razie uznania, iż postanowienie umowy kredytu indeksowanego lub denominowanego odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowi niedozwolone postanowienie umowne i nie jest wiążące, w obowiązującym stanie prawnym nie można przyjąć, że miejsce tego postanowienia zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej wynikający

z przepisów prawa lub zwyczajów. Utrwalone zostały dotychczasowe poglądy orzecznicze, że wyeliminowanie abuzywnych klauzul przeliczeniowych nie prowadzi do utrzymania w mocy umowy kredytu indeksowanego kursem CHF jako kredytu złotowego oprocentowanego według stawki LIBOR (zob. wyroki SN: z 17 marca 2022 r., II CSKP 474/22; z 13 kwietnia 2022 r., II CSKP 15/22; z 26 kwietnia 2022 r., II CSKP 550/22; z 30 maja 2023 r., II CSKP 1536/22). Niemożliwe jest także zastosowanie stawki referencyjnej WIBOR (zob. wyrok SN z 8 listopada 2022 r., II CSKP 1153/22 i postanowienia SN: z 27 kwietnia 2023 r., I CSK 2707/22; z 2 czerwca 2023 r., I CSK 4115/22, i z 18 sierpnia 2023 r., I CSK 4216/22). Czy też, że niedopuszczalne jest zastosowanie art. 358 § 2 k.c. w celu uzupełnienia umowy kredytowej po wyeliminowaniu klauzul abuzywnych (m.in. wyroki Sądu Najwyższego: z 8 listopada 2022 r., II CSKP 1153/22 i 31 stycznia 2023 r., II CSKP 941/22; postanowienie Sądu Najwyższego z 26 lutego 2024 r., I CSK 6543/22).

Zwrócić uwagę należy też, że Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów (art. 398³ § 3 k.p.c.). Zarzut skargi kasacyjnej polemizujący z ustaloną podstawą faktyczną zaskarżonego wyroku, chociażby pod pozorem kwestionowania wykładni lub niewłaściwego zastosowania określonych przepisów prawa materialnego, z uwagi na sprzeczność z art. 398³ § 3 k.p.c., jest *a limine* niedopuszczalny (zob. postanowienie SN z 31 stycznia 2023 r., II CSKP 238/22).

Pozwany formułując zagadnienie prawne dotyczące negocjowania przez powodów kursu waluty do ustalenia salda kredytu odwołuje się do zdarzeń, które nie zostały objęte ustaleniami faktycznymi sądów. Taki zabieg należy uznać za nieskuteczny. Z wiążących ustaleń faktycznych zaskarżonego orzeczenia wynika, że łącząca strony umowa kredytu, została zawarta przy wykorzystaniu przedłożonego przez bank wzorca umownego, bez możliwości jego negocjacji. Analogicznie należało ocenić zagadnienia oparte na hipotetycznym założeniu, że „[u]mowa stanowi umowę kredytu indeksowanego, udzielonego w walucie obcej”. Strony zawarły umowę kredytu indeksowanego kursem CHF. Kwota kredytu

wynosiła 300 000 zł i została wypłacona powodom oraz objęta mechanizmem indeksacji – przeliczenia kredytu na franka szwajcarskiego po kursie kupna waluty na podstawie Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej u pozwanego. W konsekwencji Sąd Apelacyjny uznał, że kredyt został udzielony powodom w walucie polskiej, a CHF stanowił jedynie walutę jego waloryzacji. Oparcie zagadnień prawnych na założeniach sprzecznych z powyższymi ustaleniami, nie może skutecznie uzasadniać powołanej przyczyny kasacyjnej.

Przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na przyczynę kasacyjną z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wskazania przepisu prawa, którego wykładnia budzi wątpliwości, określenia zakresu koniecznej wykładni, wykazania, że wątpliwości interpretacyjne mają poważny charakter i wymagają zajęcia stanowiska przez Sąd Najwyższy. Jeżeli podstawą wniosku jest twierdzenie o występujących w orzecznictwie sądowym rozbieżnościach, konieczne jest wskazanie rozbieżnych orzeczeń, dokonanie ich analizy i wykazanie, że wynika ona z różnej wykładni przepisu (zob. postanowienia SN: z 15 października 2002 r., II CZ 102/02; z 28 marca 2007 r., II CSK 84/07; z 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07; z 15 kwietnia 2021 r., IV CSK 617/20).

Powołując się na tę przyczynę kasacyjną skarżący niewłaściwie ujął wymogi konstrukcyjne wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. W części odnoszącej się do powodów wykładni przepisów prawnych wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów – w zakresie dopuszczalności wykonywania umowy kredytu po wyeliminowaniu z niej klauzul indeksacyjnych, przy zastosowaniu oprocentowania kredytu stawką LIBOR, ewentualnie możliwości zastosowania stawki referencyjnej WIBOR i marży (pkt 2b) – skarżący nie wskazał przepisów prawa objętych wykładnią. Sporządził też łączne uzasadnienie tej przesłanki kasacyjnej i ujętej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Odwołanie się do tych samych problemów jako zagadnień nowych, a więc takich które nie doczekały się szerszej analizy w orzecznictwie (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), jak i wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) jest zabiegiem wewnątrznie sprzecznym, a łączne uzasadnienie obu przyczyn kasacyjnych nieuprawnione.

Prawo zatrzymania natomiast nie przysługuje stronie, która może potrącić swoją wierzytelność z wierzytelności drugiej strony. Jeżeli obie strony są zobowiązane do wzajemnego spełnienia świadczeń pieniężnych, w kodeksie cywilnym przewidziano dalej idącą instytucję, a mianowicie potrącenie wzajemnych wierzytelności (art. 498 i n. k.c.), skutkiem czego jest umorzenie wierzytelności do wysokości wierzytelności niższej (zob. uchwała składu siedmiu sędziów SN z 19 czerwca 2024 r., III CZP 31/23).

Z powyższych względów, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie znajdując również okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu, w szczególności nieważności postępowania (art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.).

O kosztach postępowania kasacyjnego Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 98 § 1, 1¹ i 3 w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. oraz § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie.

[SOP]

[ms]